süreli LOJİSTİK ve İŞ DÜNYASI DERGİSİ

ANKARA LOJİSTİK ÜSSÜ DERGİSİ

logitrend

Lojistiğe ÜS'ten bir bakış...

Ağustos 19/sayı 24

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKAN VEKİLİ

SÜREYYA BİLGİÇ

TOBB BAŞKAN YARDIMCISI

HALİM METE

T.C. TİCARET BAKAN YARDIMCISI

RIZA TUNA TURAGAY

ANKARA LOJİSTİK ÜSSÜ GÜMRÜKLÜ SAHALAR İŞLETME MÜDÜRÜ

NURCAN ÖZYAZICI SUNAY

GÜMRÜK KANUNUNUN 235-5 MADDESİ

Umut ŞEDELE

YÖNETİM KURULU BAŞKANI
SDL YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ A.Ş.
YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRİ

4458 sayılı Gümrük Kanununun 11 inci kısmı cezalar ile ilgili olup, mezkur kısmın ikinci bölümü vergi kaybına neden olan işlemlere uygulanacak cezalar olarak adlandırılır. Yazımızın konusu da bu bölüm içerisinde yer alan ve 235 inci maddenin 5 inci fıkrası oluşturmaktadır.

Hükme baktığımızda "Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve transit rejim beyanında bulunulan serbest dolaşımda olmayan eşyanın, beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinste eşya olduğunun tespiti halinde, farklı çıkan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir." ifadesini görmekteyiz. Bu ifadeden cezanın uygulanabilmesi için 3 temel koşulun sağlanması gerektiği anlaşılmaktadır.

Bunlardan ilki getirilen eşyanın yapılan kontrolü neticesinde ortaya çıkacak bir farklılık olması olup, "Nerede?" yapılacak tespitlerde farklılık bulunması durumunda cezanın uygulanması gerektiğine yer verilmemiştir. Bu sorunun cevabını Yönetmelik hükmü bize verecektir.

İkinci temel koşul cezanın uygulanabilmesi için mutlaka eşyanın serbest dolaşımda olmayan bir eşya olması gerekir.

Türkiye gümrük bölgesinde elde edilen ve bünyesinde türkiye gümrük bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmayan,

Şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik değer taşımadığı tespit edilen,

Türkiye gümrük bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen veya türkiye gümrük bölgesinde, yukarıda belirtilen eşyadan ayrı ayrı veya birlikte elde edilen veya üretilen

Eşya serbest dolaşımdaki eşya olarak nitelendirilmekte olup yapılan kontroller neticesinde beyan edilenden farklı olduğu anlaşılsa bile bu madde uyarınca ceza uygulanamaz.

Üçüncü koşul ise eşyanın belirgin şekilde beyan edilenden farklı çıkması durumudur. Bu madde hükmünden hangi eşyanın belirgin şekilde farklı kabul edileceği anlaşılmamakta olup, yine bu hususu yönetmelik hükmü bize cevaplandıracaktır.

Yukarıda bahsedilen 3 koşulun gerçekleşmesi halinde uygulanacak ceza eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katıdır. Gümrüklenmiş değer kavramının eşyanın CIF kıymeti ve gümrük vergileri toplamından oluştuğuna dikkat etmek gerekmektedir.

Konuya ilişkin Gümrük Yönetmeliğine baktığımızda ilgili ceza maddesinin 243 üncü maddede "Türkiye Gümrük Bölgesine getirilerek transit rejimine konu edilen serbest dolaşımda olmayan eşyanın giriş gümrük idaresinde yapılan kontrolü neticesinde, beyan edilenden açıkça farklı olduğu tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın kolayca anlaşılabilen ve gümrük vergileri ve/veya ticaret politikası önlemleri açısından farklılık oluşturan eşya, belirgin bir şekilde farklı cinste eşya olarak kabul edilir. Kanunun 235 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca idari para cezasının uygulanmasını müteakip eşyanın sevkine izin verilir." ifadesiyle yer aldığı görülmektedir.

Gümrük Yönetmeliğinin 243 üncü maddesinde, kanun metninde aradığımız iki sorunun cevabını bulabiliyoruz. Bunlardan ilki cezanın nerede yapılacak tespitler neticesinde uygulanacağıdır? Yönetmelik metninden de anlaşılacağı üzere giriş gümrük idaresinde yapılan kontroller neticesinde farklılık bulunması gerekmektedir. Eşyanın giriş gümrük idaresinden sevk edildikten sonra varış gümrük idaresine varışından önce veya varış gümrük idaresine vardıktan sonra tespit edilen farklılıklar ile ilgili olarak gümrük kanununun 235/5 inci maddesinin uygulanması mümkün bulunmamaktadır. "Giriş gümrük idaresi" deyimi, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirildiği ve risk analizine dayalı giriş kontrolüne tabi tutularak geciktirilmeksizin sevk işlemlerinin yapıldığı gümrük idaresidir.

Örnek vermek gerekirse karayolu ile Türkiye'ye getirilen eşya için sınır kapılarımızda yapılan kontroller neticesinde yapılan tespit olması gerekir. Bulgaristan'dan gelen bir eşya Kapıkule sınır kapımıza gelip buradan ithalat işlemlerinin yapılması için Ankara Gümrük Müdürlüğüne sevkedilecek ise tespitin giriş idaresi olan Kapıkulede yapılması gerekir. Kapıkulede tespiti yapılmayan eşya Ankara Gümrük Müdürlüğüne gelir ve burada farklı cinste eşya olduğu tespit edilirse söz konusu ceza bu durumda uygulanamamaktadır. Yurtdışından havayolu ile Atatürk havalimanına gelen eşya burdan Esenboğa havalimanına aktarılıyorsa ceza sadece Atatürk havalimanı gümrük idaresince yapılan tespite istinaden uygulanır. Esenboğada yapılan

tespitlerde bu ceza uygulanamaz. Yine aynı şekilde Ambarlı limanına gelen bir eşya buradan Mersin limanına aktarılacak ise sadece Ambarlıda tespitin yapılması durumunda ceza uygulanır. Mersinde yapılan tespit için bu ceza uygulanmaz.

İkinci sorumuz ise belirgin şekilde farklı cins eşyanın neyi ifade ettiği sorusuydu.

Yönetmelik maddesinde bu husus yine açıklanmış olup;

1- Eşyanın beyan edilenden farklı olduğu tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın anlaşılabilecek,

2- Farklı çıkan eşya gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemleri bakımından farklılık arz edecektir.

Bu iki şartın birlikte karşılanması durumunda eşya farklı eşya olarak nitelendirilmeli ve ceza uygulanmalıdır.

Örneğin beyannamede 2207 beyan edilmiş, ancak yapılan tespitte 2208 pozisyonundaki eşya olduğu anlaşılmış.2207 pozisyonu alkol oranı %80'i geçen etil alkol için, 2208 pozisyonu ise %80 in altında kalan etil alkol için kullanılan bir pozisyondur ancak alkol oranını herhangi bir tahlile tabi tutmadan anlayamayacağımız için söz konusu ceza uygulanmaz. Telefon beyan edilip gözlük çıkması gibi gözle görülür bir farklılık gerekmektedir. Ancak belirttiğimiz üzere bu da yeterli olmayıp gözle görülür farklılığın yanısıra gümrük vergileri ve ticaret politikaları önlemleri bakımından da mükellef lehine bir farklılık olması da gerekmektedir. Telefon beyan edilmesine rağmen yapılan tespitte eşyanın gözlük olduğu görülmeli ayrıca vergi oranlarına baktığımızda mükellef lehine bir durum yaratması için beyan edilen eşyanın vergilerinden daha yüksek oranlı vergiye tabi eşya tespit edilmelidir. Yani telefonun vergi oranı %5 iken gözlüğün vergi oranı %8 ise bu ceza uygulanabilmekte olup, gözlüğün vergi oranı telefondan düşük ise bu durumda ceza uygulanamamaktadır. Yine aynı örnek üzerinden gidecek olursak telefon ve gözlüğün vergi oranlarının aynı olduğunu varsayarak; gözlükte gözetim uygulaması var ise yani bir ticaret politikası önlemi var ise ceza doğar, ancak gözetim telefonda ise gözlükte herhangi bir ticaret politikası önlemi yok ise bu durumda ceza doğmayacaktır.

Konuya ilişkin özellikle bazı durumlarda mükellefleri ağır cezalarla karşılaştıran 235/5 maddesi bazı genelgeler ile esnetilmiş ayrıca bu genelgeler ile gümrük idarelerinde uygulama birliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

2013/23 sayılı genelge bu konuda aşağıdaki hususlara değinilmiştir.

İlgili transit beyanlarında yalnızca tarifenin esas alınmaması eşya tanımının da dikkate alınması, beyan edilen eşya tanımının doğru veya eşyanın ayniyetini sağlayacak bilgileri içermekle (şasi no., seri no. gibi) birlikte eşya kodunun (tarifesinin) yanlış ve/veya eksik olduğu durumlarda beyanın kontrolünün eşya tanımı üzerinden yapılması,

Beyan edilen eşyanın demonte olup olmadığı konusunda tereddüt oluştuğunda, beyanın doğruluğunun beyanname ile birlikte sunulan belgelerle birlikte değerlendirilmesi,

Türkiye Gümrük Bölgesi dışında genel ifadeler kullanılmak suretiyle (örneğin; ev mobilyası, kırtasiye malzemesi gibi) düzenlenen transit beyanının, eşyanın beyanda belirtilen kapsamda olması kaydıyla beyanname ile birlikte sunulan belgelerle bir bütün olarak değerlendirilmesi,

Birden fazla araç ile taşınan komple tesise ilişkin beyanlarda, komple tesisin bir bütün olarak değerlendirilmesi,

Cezaya ilişkin uygulamalara daha açıklık getirilmesi amacıyla çıkarılan bu genelgede; eşya tarifesinin yanlış ancak tanımının doğru yapılması hallerinde eşya tanımının dikkate alınması gerektiği vurgulanmış. Diğer taraftan demonte eşyalarda veya genel ifadelerle tanımlanmış eşyalarda ekli belgelerinde dikkate alınması istenmiştir. Örneğin eşya bisiklet ise ancak demonte halde 2 farklı araç ile geliyor olduğu durumda, ilk araçta sadece tekerlekleri ikinci araçta ise iskeleti bulunduğu varsayımı altında, ilk araç giriş gümrüğüne geldiğinde beyanda bisiklet yazmasına karşın tespitte tekerlek bulunuyor. Bu tespite göre belirgin şekilde farklı eşya bulunmasına rağmen, ekli belgelerden eşyanın demonte olduğu ve bisiklet olduğunun tespiti neticesinde ceza uygulanmamaktadır.

2014/21 sayılı genelge ise;

Beyan harici eşyanın 235/5 kapsamında değerlendirileceği,

Hem 5637 hem 235/5 konusuna giren eşya için her iki mevzuata göre işlem yapılacağı,

Belirgin bir şekilde farklı cinste olduğu anlaşılan eşyanın ticaret politikası ve/veya gümrük vergileri açısından farklılık

> Yapılan bir tespitin sonucunda olay hem kaçakçılık mevzuatının konusuna hem 235/5 maddesine giriyorsa iki mevzuata göre işlemler başlatılır. 235/5 kapsamında alınan para cezası eğer ki olayın bir kaçakçılık suçu olduğu hükmüne bağlanırsa geri verilir.

oluşturup oluşturmadığının tespitinde ekli belgelerin değerlendirileceği,

Hususlarına yer verilmiştir. Bu hususları daha detaylı inceleyecek olursak,

Giriş gümrük idaresine gelmiş ve yapılan tespitte beyan edilen eşyanın var olduğu ancak beyan edilmeyen farklı bir cinste eşyanın da mevcut olduğu sonucuna varılırsa beyan harici eşya 235/5 kapsamında değerlendirilir. Yani telefon beyanı yapılmış tespitte telefonların araçta var olduğu ancak telefonların yanı sıra gözlük olduğu da tespit edilmiş ise gözlüğe ilişkin 235/5 hükmü uygulanır.

Son olarak beyan edilen telefonun vergisi %5, tespit edilen gözlüğün vergisi ise %8 ise ceza uygulanacağını biliyoruz, ancak mükellef tarafından gözlüğün vergilerinin %5 ten daha az uygulanmasını gerektiren bir belge sunulması durumunda (örneğin A.TR dolaşım belgesi ibrazı durumunda gözlüğe uygulanacak vergi oranı 0 ise) bu belge dikkate alınarak ceza uygulanmaz. Beyan harici eşya çıktığı durumlarda ise herhangi bir belge sunulsa bile ceza uygulaması değişmez her halükarda ceza uygulanır.

Gümrük Kanununun bahse konu cezası yukarıdaki durumlarda uygulanmaktadır. Ceza miktar olarak gümrüklenmiş değerin 2 katı bir ceza olduğu için mükelleflere ağır yükler getirmektedir. Cezaya sebep olan durum ve cezanın miktarı değerlendirildiğinde bir orantısızlık olduğu aşikardır. Söz konusu maddenin konuluş amacı ile değerlendirmeye çalışırsak; elimizde beyan edilen bir eşya var ancak yapılan tespitte gümrük vergileri daha yüksek farklı bir eşya tespit ediliyor. Bu tespit giriş gümrüğünde yapıldığına göre henüz devleti zarara uğratmış bir mükelleften söz edilemez. O zaman zarar veren sıfatı ile değil zarar verme olasılığı olan sıfatıyla konuyu ele alalım. Mevzuat aslında şunu söylüyor; eğer ben bu tespiti yapmasaydım sen aslında olan yüksek vergili eşyayı yurtta bırakacaktın beyan ettiğin düşük vergili eşya ile bunu değiştirecektin ya da beyan ettiğin eşya üzerinden vergilerini ödeyip vergi avantajı sağlayacaktın. Ben de bu olasılığı engellemek adına bunu tespit edersem ceza uygularım. Cezanın konulma amacının tam anlamıyla bu durum olduğunu düşünerek aslında mevzuatın bir olasılığı cezalandırdığı görülmektedir. Kaldı ki makalenin başında söz konusu cezanın "vergi kaybına neden olan işlemlere uygulanacak cezalar" başlığı altında değerlendirildiğini belirtmiştik. Ancak görüldüğü üzere bu ceza vergi kaybına neden olan bir işleme yönelik değil vergi kaybına neden olabilme ihtimali olan bir işleme yönelik cezadır.

Özellikle karşı ülkeden ne yüklendiğini bilme ihtimali olmadan kendi verdikleri siparişe istinaden ya da ellerindeki belgelere istinaden verilen beyanlarda veyahut artan ticaret hacminin neden olduğu karışıklıklar nedeni ile herhangi bir suç unsuru içermemesine rağmen firmaların ağır para cezalarıyla cezalandırılması uygulaması ülkemiz mükelleflerinin iş yapma kapasitelerini sınırlandırmaktadır. Kaldı ki eşyayı bilerek isteyerek yurtta bırakan kişiler sadece kaçakçılık fiilinden yargılanırken, bu ihtimal üzerinden firmalar hem kaçakçılık hem para cezası kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Günümüz teknolojisinde yüksek standartlı mühürler, araç takip sistemleri, transit işlemlerinin takibinin yapıldığı sistemler göz önüne alındığında eşyanın ülkemizde bırakılma ihtimali minimum seviyelere indirilebilir. Bu kapsamda kötü niyetli firmalar için tüm firmaları zor durumda bırakmak yerine teknolojiyi en verimli şekilde kullanılması ile birlikte işlemlerin sağlıklı bir şekilde yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Saygılarımla